

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jarosław Matras

SSN Marek Pietruszyński

w sprawie **M. D.**

skazanego wyrokiem łącznym

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 12 lipca 2022 r.

wniosku obrońcy skazanego

o wznowienie na korzyść skazanego postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 5 lutego 2020 r., sygn. akt II AKa [...],

utrzymującym w mocy wyrok łączny Sądu Okręgowego w W.

z dnia 31 maja 2019 r., sygn. akt XVIII K [...],

na podstawie art. 540 § 2 k.p.k. *a contrario* i art. 639 k.p.k. w zw. z art. 624 § 1 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

1. wniosek oddalić;

2. zwolnić wnioskodawcę od ponoszenia kosztów postępowania o wznowienie postępowania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem łącznym z dnia 31 maja 2019 r., sygn. akt XVIII K [...], Sąd Okręgowy w W. orzekł o połączeniu kar łącznych orzeczonych wobec M. D. w wyrokach:

- łącznym Sądu Okręgowego w W. z dnia 4 stycznia 2017 r., sygn. akt VIII K [...], którym orzeczono karę łączną 12 lat pozbawienia wolności i karę łączną grzywny w wymiarze 600 stawek dziennych z ustaleniem wysokości jednej stawki na kwotę 100 zł (wyrok ten obejmował wcześniejsze skazania na kary łączne pozbawienia wolności i kary łączne grzywny wymierzone przez Sąd Okręgowy w W. wyrokami: z dnia 9 października 2014 r., XII K 300/12 i z dnia 29 września 2016 r., sygn. akt XVIII K 144/16),
- Sądu Rejonowego w W. z dnia 15 października 2018 r., sygn. akt III K [...], którym została wymierzona kara łączna 2 lata pozbawienia wolności, i wymierzył skazanemu w pkt. I swojego orzeczenia karę łączną 13 lat pozbawienia wolności, z zaliczeniem na poczet tej kary okresów rzeczywistego pozbawienia wolności (pkt II wyroku) oraz zwolnił go od ponoszenia kosztów sądowych w całości, obciążając nimi Skarb Państwa.

Wskazane rozstrzygnięcie zostało zaskarżone apelacją obrońcy w części dotyczącej orzeczenia o karze. W treści tego środka odwoławczego podniesiono zarzut rażąco niewspółmiernej surowości orzeczonej łącznej kary pozbawienia wolności, która to kara nie uwzględnia okoliczności przemawiających za orzeczeniem kary łącznej z zastosowaniem zasady asperacji znacznie zbliżonej do zasady absorpcji przy łączeniu poszczególnych kar. Jednocześnie obrońca skazanego wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie względem M. D. kary łącznej w wymiarze łagodniejszym przy zastosowaniu zasady asperacji z jednoczesnym jej ukierunkowaniem na zbliżenie do najwyższej z kar jednostkowych podlegających łączeniu bądź uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Wyrok Sądu Okręgowego w W., po rozpoznaniu apelacji obrony, został – w zaskarżonej części – utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 5 lutego 2020 r., sygn. akt II Aka [...].

W dniu 18 marca 2022 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek – wyznaczonego skazanemu na potrzeby postępowania o wznowieniowego obrońcy z urzędu – o wznowienie postępowania sądowego w sprawie zakończonej wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 5 lutego 2020 r., sygn. akt II AKa [...], utrzymującym w mocy wyrok łączny Sądu Okręgowego w W. z dnia 31 maja 2019 r.,

sygn. akt XVIII K [...]. Jako podstawę prawną wniosku obrońca M. D. wskazał art. 540 § 2 k.p.k. (pkt 1 wniosku), wnosząc – podstawie art. 547 § 2 k.p.k. – o uchylenie zapadłych, wobec tego skazanego wyroków sądów obu instancji i o przekazanie jej do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W.

Jak wynika z treści argumentacji przedstawionej we wskazanym wyżej piśmie procesowym, w ocenie obrońcy wnioskodawcy podstawę postulowanych rozstrzygnięć uzasadnia stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny - w wyroku z dnia 18 kwietnia 2019 r., K 14/17 (publikacja - 9 maja 2019 r. w Dz. U. z 2019 r. poz. 858), że „art. 86 § 4 ustawy z dnia 7 czerwca 1997 r. Kodeks karny (...) w zakresie, w jakim różnicuje sytuację osób, wobec których zastosowanie miała już wcześniej instytucja kary łącznej, od osób, co do których ta instytucja zastosowania nie miała, w ten sposób, że umożliwia w stosunku do tej pierwszej kategorii osób podwyższenie dolnej granicy kary łącznej, (...), jest niezgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.”. Następstwem powyższego jest zaś, jak wywodziła dalej we wniosku o wznowienie obrońca, zakwestionowanie zgodności z prawem przyjętej na podstawie art. 86 § 4 k.k. praktyki orzecniczej, która znalazła zastosowanie również w przedmiotowej sprawie, gdyż dolną granicę kary łącznej w kwestionowanym wyroku łącznym określono przy uwzględnieniu kary łącznej wymierzonej wcześniejszym wyrokiem łącznym, w sytuacji, gdy podstawą jej określenia powinna być najsurowsza z kar jednostkowych wymierzonych skazanemu.

Prokurator Prokuratury Krajowej w odpowiedzi na ten wniosek w piśmie z dnia 5 kwietnia 2022 r. postulował jego pozostawienie bez rozpoznania. W uzasadnieniu podniósł, że wniosek ten jest nieuprawniony, ponieważ przesłanka określona w art. 540 § 2 k.p.k. ma charakter retroaktywny i odnosi się do postępowań, które miały miejsce przed ogłoszeniem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego niekonstytucyjność przepisu prawa, który miał zastosowanie we wcześniejszych postępowaniach. W analizowanej zaś sprawie – jak to wywodzi prokurator – doszło do zastosowania przepisu art. 86 § 4 k.k. już po ogłoszeniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego zakresową niekonstytucyjność wspomnianej regulacji prawnej. Wzruszenie zapadłego w takiej sytuacji orzeczenia może w tym stanie rzeczy – zdaniem autor stanowiska –

nastąpić nie w trybie wznowienia postępowania, a w poprzez wniesienie innego nadzwyczajnego środka zaskarżenia jakim jest kasacja, w treści której powinien zostać podniesiony zarzut obrazy prawa materialnego.

Sąd Najwyższy, zważył, co następuje.

W rozpoznawanej sprawie nie uaktualniła się podstawa wznowienia, o której mowa w art. 540 § 2 k.p.k., wniosek o wznowienie postępowania jest zatem niezasadny.

Zgodnie z treścią przywołanego wyżej przepisu postępowanie wznowia się na korzyść strony, jeżeli Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą przepisu prawnego, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie.

Rację przyznać należy prokuratorowi Prokuratury Krajowej co do retroaktywnego charakteru wyroków Trybunału Konstytucyjnego. Skoro stwierdzona przez Trybunał niekonstytucyjność ma dotyczyć przepisu na podstawie, którego zostało wydane orzeczenie to oznacza to, że wznowienie postępowania w oparciu o tę regulację może nastąpić jedynie wtedy, gdy orzeczenie sądu konstytucyjnego miało miejsc po wydaniu orzeczenia opartego o przepis niezgodny z Konstytucją.

Prawdą jest, że wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2019 r., K 14/17, Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż „art. 86 § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1600, ze zm.) w zakresie, w jakim różnicuje sytuacje osób, wobec których zastosowanie miała już wcześniej instytucja kary łącznej, od osób, co do których ta instytucja zastosowania nie miała, w ten sposób, że umożliwia w stosunku do tej pierwszej kategorii osób podwyższenie dolnej granicy kary łącznej, a także orzeczenie kary rodzajowo surowszej, tj. kary 25 lat pozbawienia wolności, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

W związku z tym, o ile wznowienie postępowania w trybie art. 540 § 2 k.p.k. – w konsekwencji powołanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego – będzie miało zastosowanie do takich spraw, w których prawomocne rozstrzygnięcie o karze łącznej np. w wyroku łącznym, w którym dolna granica tej kary wyznaczona została w oparciu wcześniej orzeczoną karę łączną, wydane zostało przed opublikowaniem sentencji wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 kwietnia 2019 r. w Dzienniku

Ustaw (tj. przed dniem 9 maja 2019 r.) – pod warunkiem, że nastąpi to na korzyść oskarżonego (art. 540 § 2 *in fine* k.p.k.), o tyle wyrok ten i wynikające z niego konsekwencje nie mają – w kontekście wznowienia postępowania – znaczenia dla tych spraw, w których orzeczenie kończące postępowanie zapadło po tej dacie, nawet wtedy, gdy przy orzekaniu zastosowano wynikającą z tego przepisu normę uznaną za niezgodną z Konstytucją. Inaczej rzecz ujmując, wznowienie postępowania przy wykorzystaniu przepisu art. 540 § 2 k.p.k. może nastąpić jedynie wówczas, gdy publikacja orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego miała miejsce po wydaniu wyroku skazującego (łącznego), co w niniejszej sprawie nie miało miejsca – wyrok łączny zapadł bowiem wobec skazanego w dniu 31 maja 2019 r. (k. 131-132 akt sprawy XVIII K [...]), a utrzymujący go w mocy w zaskarżonej części wyrok Sądu drugiej instancji w dniu 5 lutego 2020 r.

Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, że w tej sprawie względy natury merytorycznej nakazują wniosek oddalić, a nie – jak to postuluje prokurator – pozostawić bez rozpoznania, gdyż wniosek ten spełnia przecież warunki formalne i jest z tego punktu widzenia dopuszczalny.

Zgodzić należy się natomiast z prokuratorem, że instytucją, która mogłaby w takiej jak niniejsza sprawie przesądzić o prawidłowości wydanych rozstrzygnięć przez sądy powszechne, do czego w istocie obrońca skazanego poprzez złożenie analizowanego wniosku o wznowienie zmierza, jest inny nadzwyczajny środek zaskarżenia w postaci kasacji.

Orzeczenie o kosztach postępowania wznowieniowego uzasadniają przepisy art. 639 k.p.k. w zw. z art. 624 § 1 k.p.k. (skazanemu z uwagi na sytuację materialną wyznaczono obrońcę z urzędu).

Mając na względzie powyższe orzeczono jak w części dyspozytywnej postanowienia.

[as]